

«Ο Γλάρος» στο θέατρο Άττις: Μια σύγχρονη ματιά σε ένα διαχρονικό έργο

Κατερίνα Φραγκουλοπούλου,

21 Φεβρουαρίου 2024

Το ανέβασμα του Γλάρου του Τσέχοφ από την Ομάδα Σημείο Μηδέν στο θέατρο Άττις, σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου, σέβεται και αναδεικνύει το κλασικό έργο, εντάσσοντάς το όμως στη σύγχρονη εποχή.

Το θεατρικό έργο *Ο γλάρος* ανέβηκε φέτος στη θεατρική σκηνή της Αθήνας σε τρεις εκδοχές. Τι είναι αυτό που τον καθιστά επίκαιρο; Τι μπορεί να πει για το σημερινό άνθρωπο; Ο Αντόν Τσέχοφ έγραψε το έργο περίπου 20 χρόνια πριν την Οκτωβριανή Επανάσταση. Περιγράφει μια κοινωνία που περνάει διαδοχικές κρίσεις (οικονομική, περιβαλλοντική, πολιτισμική), όπου τίποτα δεν μπορεί να μείνει στάσιμο και τίποτα δεν μπορεί να εξελιχθεί χωρίς μια βαθιά τομή, ένα άλμα προς την ουτοπία. Για να αποδώσει αυτό το τεράστιο αίτημα, ο Τσέχοφ το κατεβάζει στο ανθρώπινο επίπεδο. Μελετάει τα αδιέξοδα που βιώνει ένας άνθρωπος σε μια τέτοια κοινωνία, την αγωνία του αλλά και τις στερεοτυπικές συμπεριφορές και την υποταγή του. Υπερασπίζεται ό,τι ανθρώπινο υπάρχει μέσα μας. Αυτά καθιστούν το έργο επίκαιρο και κλασικό ταυτόχρονα.

Ως προς την προσέγγισή του, ο Τσέχοφ ανήκει στο ρεύμα του Ρωσικού Ρεαλισμού. Αυτό δεν σημαίνει ότι το έργο του είναι μια φωτογραφία στιγμής και ούτε πρέπει να αντιμετωπιστεί έτσι. Πάνω από 100 χρόνια μετά τον Γλάρο, ο Έκο, στο δοκίμιό του *Ο ελάχιστος ρεαλισμός*, εισάγει την έννοια του «αρνητικού ρεαλισμού». Σύμφωνα με αυτόν, η περιγραφή της πραγματικότητας δεν οδηγεί στην κατάκτηση μιας απόλυτης αλήθειας αλλά είναι μέσο εμπάθνσης και στοχασμού, εργαλείο αμφισβήτησης και υπέρβασης. Με αυτό το πρίσμα προσεγγίζει ο Τσέχοφ το υλικό του, δίνοντας έμφαση στο κωμικοτραγικό στοιχείο και προκαλώντας τον δημιουργό και τον θεατή να αναμετρηθούν με την παραπάνω πρόκληση.

Είναι η πρώτη φορά που η Ομάδα Σημείο Μηδέν επιλέγει να παρουσιάσει ένα έργο που ανήκει στον ρεαλισμό. Η παράστασή τους ανεβαίνει για δεύτερη χρονιά και έχει ήδη περγαμηνές. Είναι όμως πολύ χρήσιμο να γίνει μία αναφορά στον τρόπο που προσέγγισαν το έργο, γιατί θεωρώ πως καταθέτουν μια ουσιαστική άποψη στη συζήτηση για το «μοντέρνο» και την ελευθερία του καλλιτέχνη να αποδώσει ένα κείμενο.

Ο Σάββας Στρούμπος, στο σκηνοθετικό του σημείωμα, λέει ότι Ο Γλάρος είναι ένα έργο ανοικτής δομής και ως τέτοιο το προσέγγισε. Κράτησε τα τέσσερα βασικά πρόσωπα και πρόσθεσε ένα πέμπτο, τον Πιερότο. Τοποθέτησε τη δράση σε έναν χρόνο που θα μπορούσε να είναι το σήμερα, καθώς είναι ελάχιστες οι αναφορές στη ρώσικη επαρχία του τέλους του 19ου αιώνα. Είναι τελικά Ο γλάρος το έργο που ανέβασε; Ανεπιφύλακτα, ναι. Κατάφερε να καταδυθεί στον πυρήνα του έργου και να τον αναδείξει. Σεβάστηκε απόλυτα το πνεύμα και τις προθέσεις του Τσέχοφ. Τον έφερε στο σήμερα μέσα από την ερευνητική-εργαστηριακή δουλειά της ομάδας και νομίζω ότι τον τοποθέτησε στη σκηνή, ως μία πλευρά του Πιερότου, που συνδιαλέγεται με το κοινό και τα πρόσωπα του έργου· τα αποκαλύπτει, αλλά κατά βάση συμπάσχει μαζί τους και τα αγαπάει. Η Μαρία Σικιτάνο, δραματολόγος της παράστασης, γράφει: «Η διαδικασία της διασκευής προϋποθέτει [...] τη συνομιλία μεταξύ της πρόθεσης του κειμένου και της πρωτοβουλίας του ερμηνευτή [...] [που] πρέπει να υπόκειται σε συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις για να είναι έγκυρη». Και ο Στρούμπος δείχνει έμπρακτα ότι αυτή η προσέγγιση είναι εφικτή.

Σχετικά με την παράσταση. Στον γνωστό λιτό χώρο του θεάτρου Άτις συντελείται μία μυσταγωγία. Πέντε ηθοποιοί λειτουργούν σαν τεντωμένες χορδές από το πρώτο μέχρι το τελευταίο λεπτό. Όλο το πλαίσιο (φωτισμοί, σκηνικά, κουστούμια, μακιγιάζ) βοηθά όπως πρέπει στην ανάδειξη έξοχων ερμηνειών, που πραγματικά δεν μπορούμε να φανταστούμε τις ωδίνες που τις γέννησαν. Σώματα που πετούν σαν γλάροι, δανείζονται μανιέρες από την *comedia dell' arte*, εκφράζουν με τη στάση τους την αλλοτρίωση, την παραίτηση, τον πόνο. Φωνές που αντηχούν από το κρώξιμο του γλάρου μέχρι τη ματαίωση και τη λαχτάρα για αλλαγή. Ο θεατής «βομβαρδίζεται» και τα 100 λεπτά της παράστασης με συναισθήματα και φεύγει από το θέατρο νιώθοντας μια «ανησυχία», που μπορεί να τον οδηγήσει στην αμφισβήτηση. Να πάτε!